

Old Sillevoold

heemkundige vereniging

najaar 2003

ISSN: 1569-1365

Bestuur:

Eric Kunst:	Voorzitter
André Tangelder:	Secretaris
Anja Arendsen:	Penningmeester
Bernard Dorrestijn	
Leo Helmink	
Theo Koolenbrander	
Annie Raben	

Secretariaat:

André Tangelder
Prins Willem Alexanderstraat 5
7064 GH Silvolde
tel : 0315-32 75 90
email: secretaris@oldsillevold.nl

Penningmeester:

Anja Arendsen
Ulftseweg 30
7064 BD Silvolde
bankrekening: 3591.84.375 Rabobank Silvolde
Girorekening: 7623162
t.n.v. Penningmeester Old Sillevold
email: penningmeester@oldsillevold.nl

Redactie-adres:

Ben Harbers, Thorbechestraat 11, 7064 HC Silvolde

Lidmaatschap: contributie bedraagt € 11,50 per jaar

INTERNET: <http://www.oldsillevold.nl>

Jaargang 6, nummer 11

Voorwoord

Toen ik ruim 30 jaar geleden naar Silvolde kwam , heb ik me er vaak over verwonderd dat er in dit betrekkelijk kleine dorp zo'n groot onderwijsaanbod was.

Er waren verschillende Lagere Scholen , er was een Huishoudschool, een Mavo, een Havo en een Atheneum. Natuurlijk erg aantrekkelijk voor ouders met kinderen, maar ook voor leerkrachten die graag lesgeven aan leerlingen van het platteland.

Eén van de redenen waarom het Isala-college in Silvolde kwam, was de centrale ligging als streekschool. Toch zou het me niet verbazen dat er een diepere oorzaak is aan te wijzen.

Na alles wat ik de laatste tijd weer heb gelezen en gehoord over het levenswerk van pastoor Bluemers in de tweede helft van de 19^e eeuw zou hij wel eens de man kunnen zijn geweest die de eerste bouwstenen heeft aangedragen voor de vele onderwijsmogelijkheden van nu.

In Historisch Boekje Silvolde , een uitgave uit 1969, schreef archivaris D.W.Kobes ;
'Pastoor Bluemers was een groot priester en een edel mens. Het dorp Silvolde is hem zeer veel dank verschuldigd'.

U leest erover in dit nummer van Old Sillevold.
Verder ook over het leven in het pensioonaat St.Clara en de geschiedenis van de Rabelingstraat.
Veel plezier.

Ben Harbers.

HET KLOOSTER ST.CLARA

Door : Ben Harbers

In De Katholieke Illustratie van juli 1912 staan vier foto's van de viering van het 50-jarig bestaan van het zusterklooster. Met als onderschrift:

'Op feestelijke wijze is in het landelijke Silvolde het 50-jarig bestaan van het Zusterklooster gevierd. Silvolde heeft aan de Eerw.Zusters, die er het bloeiende pensioonaat en de dagschool besturen, veel te danken. En het heeft dan ook deze dankbaarheid getoond op allerlei wijze.'

Volgens de schriftelijke overleveringen is het klooster in 1862 gesticht en kwam het kloostergebouw in 1867 gereed. Dit lijkt een beetje vreemd ,maar het wordt duidelijker als we de hele voorgeschiedenis kennen. Deze begint met de benoeming van Bluemers tot pastoor in Silvolde. Eigenlijk moeten we nog een stapje terug in de vaderlandse geschiedenis om de omstandigheden waarin het gebeurde beter te begrijpen.

In de grondwet van 1814 wordt de vrijheid van godsdienst vastgelegd.Dat was voor de katholieken al heel belangrijk.

In 1848 komt er een grondwetsherziening. Daarin wordt het geven van onderwijs vrij verklaard.

Deze wordt weer gevolgd door de schoolwet van 1857, waarin de nieuwe lager-onderwijswet staat beschreven.

Hierin worden eisen gesteld aan de opleiding van de onderwijzers en het aantal leervakken wordt vergroot.

In Silvolde en omgeving vindt er rond 1850 een herindeling van parochies plaats. Terborg, Silvolde, Gaanderen en andere staties gaan uit elkaar.Het feit dat Silvolde in die tijd een grote rijke boerenstand had, maakte het makkelijker bij de opbouw van een zelfstandige parochie. Zo trof pastoor Bluemers, toen hij in 1851 naar Silvolde kwam een grotendeels katholieke gemeenschap aan die nog aan het begin van de ontwikkeling stond. Met de kennis en ervaringen die hij elders had opgedaan, begon hij zich onmiddellijk in te

zetten voor een goed, katholiek onderwijs in Silvolde. Dat ging niet zomaar. Maar hij wist wat hij wilde en hij was een man van formaat. Het was niet alleen hoog nodig, want in die tijd was het onderwijs hier net als elders in de omgeving nog van een laag niveau, hij had ook de tijdgeest mee. Sinds de grondwet van 1848 was het katholieken toegestaan om bijscholen te stichten en daarbij kwam later nog het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland in 1853 dat tot gevolg had dat Silvolde in 1855 weer een zelfstandige parochie werd. Dat betekende dat vanaf die tijd een parochie niet meer bestuurd werd vanuit Rome maar dat een pastoor rechtstreeks kon overleggen met zijn eigen bisschop. In dit geval Mgr. Zwijsen, bisschop van Utrecht, die tevens bisschop was van 's Hertogenbosch.

Kortom: in Silvolde zou op onderwijskundig gebied de katholieke emancipatie beginnen.

Met goedkeuring van het kerkbestuur kocht de pastoor in 1853 van de hervormde kerk een huisje dat tegenover de katholieke kerk lag. Dit huisje, dat later de naam Nazareth kreeg, zou tot school worden ingericht. Zijn plan om hier enkele zusters Franciscanessen van Heythuysen aan te stellen, als goede leerkrachten voor een katholieke school, ging voorlopig niet door.

In plaats daarvan laat hij enkele vrome meisjes uit Silvolde en omgeving voor een onderwijsbevoegdheid studeren. Deze studenten betrekken in 1857 't huisje Nazareth en beginnen daar met een "Taalschool" waarin 's morgens ook rekenen en godsdienstles werd gegeven, een "Bewaarschool" en na de middag een "Naai- en Breischool". Zij leven in Nazareth als kloosterlingen onder leiding van de pastoor. Het leven daar vraagt van hen ontzettend grote opofferingen; het is hard en zeer inspannend. 's Morgens om vijf uur opstaan, dan bidden, gevolgd door een karig ontbijt. Daarna begint het onderwijs.

Spoedig kwam er een avondschool bij voor jongens omdat velen van hen overdag moesten werken. In 1858 bezochten ongeveer 50 meisjes en 30 jongens de school. De schooltjes worden zelfs door kinderen uit de buurtdorpen bezocht.

In datzelfde jaar vraagt pastoor Bluemers toestemming aan de bisschop het goedlopende onderwijs onder te mogen brengen bij een bestaande orde of congregatie ; de bisschop stemt er mee in.

In 1862 wordt de overeenkomst tot stand met de zusters van Heythuysen. Daarmee wordt huize Nazareth eigenlijk al omgevormd tot een Franciscanessenklooster.

In 1865 koopt de pastoor een stuk grond van molenaar Willemsen om er een gesticht te laten bouwen. Omdat het een hooggelegen terrein is , komen er heel wat kruiwagens aan te pas om het terrein bouwrijp te maken. Toen in 1867 het nieuwe kloostergebouw klaar was, kwam huize Nazareth leeg te staan. Nadat de pastoor het had laten opknappen , werd het ingericht als jongensschool, weer onder leiding van de zusters. In die tijd nemen de zusters hun eerste kostjuffrouw voor verzorging en verpleging op. Marie Ticheloven uit Rotterdam is in 1873 de eerste pensionnaire.

Daarvoor hadden de zusters ook al semi-pensionnaires in huis; dochters van welgestelde boeren uit omliggende dorpen die door de week na de lessen op het klooster mochten overnachten. En zo werd St. Clara van een semi-kostschool een volledig pensionaat.

Toen in 1878 de schoolopziener het gebouw Nazareth voor onderwijs afkeurde, volgde de nieuwbouw van twee klaslokalen aan de St.Clara-meisjesschool.

In 1887 waren de scholen gedurende 8 weken gesloten " wegens zeer besmettelijke mazelen, gepaard met longontsteking, waaraan o.a. 14 kinderen van de katholieke school stierven".

In het jaar 1893 telt de St. Claraschool 210 leerlingen.

In 1899 volgt er een grote uitbreiding van het klooster o.a. met een kapel. In verband met de belasting wordt het een openbare kapel.

Vanaf het begin van de stichting van het klooster en de scholen was er geen contract gesloten met het kerkbestuur. Voor de diensten die de zusters aan de scholen en aan de parochie bewezen, genoten zij het schoolgeld, de nodige plaatsen in de kerk, kaarsen, miswijn, hosties en het vruchtgebruik van enkele landerijen.

In latere jaren ontvingen zij de helft van de subsidie. Het contract dat toen op verzoek van Mgr. Van de Wetering werd gesloten, maakte een einde aan veel moeilijkheden.

In 1908 telt de school 324 leerlingen.

Bij het 50-jarig bestaan van het klooster in 1912 komt er in enkele vertrekken de eerste elektrische verlichting.

In 1919 worden de vier hoogste klassen gesplitst in een jongens- en een meisjesafdeling. Er komen twee onderwijzeressen bij. Behalve de zusters werken er nu 6 lekenonderwijzeressen.

In 1921 volgt de nieuwbouw van een jongensschool. Op 22 december van dat jaar start tegelijk met de jongensschool ook de Mulo.

In 1926 komt er centrale verwarming.

Zuster Dorica Col wordt in 1928 de eerste wijkverpleegster voor Silvolde en Ulft.

In februari 1945 wordt op verzoek van het Rode Kruis het klooster ingericht als noodziekenhuis. Bij bombardementen in maart van hetzelfde jaar worden de refter, de grote spreekkamer en enkele slaapkamers van de zusters vernield. In 1968 wordt het oude torentje vervangen door een nieuwe.

Dan volgt in 1970 het vertrek van de zusters Franciscanessen om er plaats te maken voor de zusters Clarissen uit Nijmegen, Hengelo en Ammerzoden. Het is maar voor 15 jaar:

In 1983 valt het klooster St. Clara onder de slopershamer.

Geraadpleegde bronnen:

- Lezing van Harrie Kolks op 27-11-2002
- Historisch boekje Silvolde 1969
- Met het oog op Silvolde 1988
- Kroniek van de Zusters 1981

HERINNERINGEN AAN HET PENSIONAAT

Door: Ben Harbers

Als vervolg op de lezing van Harry Kolks over het klooster werden op 26 februari 2003 in Herberg Jan herinneringen opgehaald aan St.Clara. Joke Bramer vertelde over haar tijd op de kostschool, Marie Steverink hoe zij als externe de huishoudschool bezocht en enkele Silvoldenaren hoe zij de zusters hadden ervaren.

De meeste informatie leverde het schriftelijke verslag van Maria Leemreise.

Op het pensionaat zaten meisjes uit alle delen van Nederland; van Maastricht tot Zwolle en van Haarlem, Amsterdam tot Hengelo, Enschede.

Het waren jaarklassen van ongeveer 40 leerlingen.

Als je was aangenomen op het pensionaat St.Clara kreeg je een prospectus mee naar huis met daarin de regels van het internaat, de schoolvakanties, de kledingvoorschriften en wat je verder voor de kostschool nog moest meenemen. Iedere pensionaire had een eigen nummer waarmee al je kleren moesten zijn gemerkt. Zelfs onder de zool van je schoenen moest met koperen spijkertjes dat nummer staan.

Behalve met de vakanties mocht je ook nog één zondag in de maand naar huis. 's Morgens na 11.00 uur mocht je gaan en dan moest je tussen 19.00 en 20.00 uur weer binnen zijn.

Onvergetelijk was de eerste dag.

Na de vriendelijke verwelkoming door de zusters werd je met je bagage naar de slaapzaal gebracht waar je een kamertje kreeg toegewezen. Deze werden chambretten genoemd. Het waren zeer eenvoudige vertrekjes. Hokjes, van boven open en in plaats van een deur waren ze afgeschermd door witte gordijnen met een rode band. Zo was het tenminste in 1943.

In zo'n chambret bevond zich een éénpersoons bed met daarin een stromatras en een peluw. Op het bed lag een kussen en een donzen of veren dekbed met een spreij. Lakens en slopen en ook washandjes en handdoeken had je

zelf van huis meegebracht. Verder stond er een kast voor je kleren, een wastafel met wasbak, lampetkan, zeep- en kammenbakje en een drinkglas. Op de vloer lag een kleedje. Er stond geen stoel.

Dagindeling

6.15 uur Opstaan

's Morgens om kwart over zes liep één van de twee zusters, die ook in een chambret op de slaapzaal sliepen, bellend de zaal over ten teken dat de dag was begonnen. Je stond op en haalde het bankje binnen dat voor het chambret stond.

Dan wist de zuster dat je wakker was en was opgestaan. Dat bankje had je daar de vorige avond neergezet ; netjes met het opgevouwen spreij van het bed erop en daar kruislings je kousen overheen. Daarna bed afhaken, wassen, aankleden en het bed weer opmaken.

Op woensdag hoefde je het bed niet op te maken want op die dag kreeg je schone lakens.

6.45 uur Morgengebed

Om kwart voor zeven werd gezamenlijk het morgengebed gebeden. Ieder meisje bad, geknield bij haar chambret, behalve het morgengebed ook nog de twaalf artikelen van het geloof, het Onze Vader en het Weesgegroot en de oefeningen van Geloof, Hoop, Liefde en Berouw. Daarna volgde de inspectie van de kleding.

Het liefst moest alles hoog gesloten zijn Met een sluitspeld werd het probleem van een te lage V-hals opgelost. 's Zomers moesten de mouwen tot aan de elleboog komen.

7.00 uur H.Mis

"..... door eerbied en ingetogenheid zullen zij zich in de kapel onderscheiden.....hun gaan en staan en zitten zij erediens aan God.....zwijgend begeven zij zich naar de kapel; eerbiedig en met bewustheid maken zij het kruisteken....."

(uit een gebedenboekje)

In de kapel zaten de pensionaires voorin; de zusters achterin.

7.45 uur Ontbijt

Na de Mis gingen alle pensionaires naar de refter voor het ontbijt. Deze eetzaal was een langwerpige vertrek waarin vier lange tafels stonden met in het midden tegen de lange kant een lessenaar waarachter altijd een zuster van de huishoudschool zat. De tafels waren gedekt. Als iedereen op haar vaste plek zat, werd er gebeden en dan mocht je eten. Tot die tijd mocht er niet gepraat worden. Daar kreeg je toestemming voor.

8.15 uur Studie

Om kwart over acht zat iedereen in de studiezaal om nog wat te studeren en je voor te bereiden op de lessen. Meisjes die piano speelden, kregen dan les in speciale piano-kamertjes; volgens een vast rooster.

9.00 uur Begin lessen

De meeste meisjes volgden het onderwijs op de Huishoudschool. Maar er waren ook leerlingen bij van de Lagere School of Mulo. De leeftijden varieerden in die tijd van 6 tot 24 jaar.

Op de Huishoudschool werd: kookles, naailes en huishoudles gegeven.

Niet alleen theorie maar ook de praktijk en warenkennis kwamen aan bod.

In de oorlogsjaren was dat met z'n beperkte middelen niet altijd even gemakkelijk; maar de zusters waren vindingrijk.

De huishoudles begon meestal met koper of zilver poetsen. De voorwerpen daarvoor werden aangeleverd door inwoners van Silvolde.

"Wij kregen gedegen onderwijs; patroontekenen, randtekenen, theorie, stoffenkennis en kleding in elkaar zetten en dit allemaal van papier" aldus een verslag.

12.00 uur Einde lessen

Allen naar de refter waar de tafels weer gedekt staan: zeil met een bloemetjesmotief. Bij elk bord een glas water. De eerste- jaars zitten tussen de hogere- jaars om hen een beetje wegwijs te maken.

12.15 uur Middagmaal

Het eten werd meestal door de leerlingen op de huishoudschool bereid. De oorlog in aanmerking genomen was het eten wel goed; soms weinig gevarieerd. De ene dag gekookte aardappelen met een stukje vlees en wortelen als groente; de volgende dag stampot van wortelen en de derde dag aardappelwortelsoep. De afwas werd door de zusters uit de keuken gedaan.

12.45 uur Wandelen.

Onder leiding van een zuster mocht je een wandeling maken door Silvolde.

Daarbij was het regel dat je steeds met z'n drieën of vieren naast elkaar liep.

Met z'n tweeën naast elkaar was verboden. De reden hiervoor werd gezocht in het vermijden van aanleiding geven tot een te nauwe of geheime relatie.

13.30 uur tot 15.30 uur Lessen

16.00 uur Thee met een sneetje brood

Daarna buiten spelen

16.45 uur Studie

Huiswerk maken in de studiezaal

18.00 uur Broodmaaltijd

18.30 uur Studie

Weer huiswerk maken

19.30 uur Avondrecreatie

In de recreatiezaal gezellig spelletjes doen en lekker kletsen. Afsluitend samen het avondgebed bidden.

21. 00 uur Bedtijd

Bankje met spreij en kousen voor het chambret. De zuster wist dat je was uitgekleeft en erin lag, dus de lampen konden uit.

Bijzondere dagen

Op woensdagmiddag werd er geen les gegeven. Dat was de middag van het schoenen poetsen. Wie dit graag wilde, kon zich daarvoor opgeven. Zo'n veertig paar schoenen. Als ze klaar waren, werden ze weer naar de slaapzaal gebracht en daar netjes in een rij geplaatst zodat 's avonds elk meisje haar paar weer kon pakken. Op die middag werden ook de bedden verschoond.

Op zaterdagmorgen werd er van 9.00 tot 10.00 uur zangles gegeven door een zuster. Daarna gingen de meisjes naar de naaikamer om de eigen kleding te verstellen. Was je vlug klaar dan moest je anderen helpen. Bij goed weer werden er 's middags lange wandelingen gemaakt. Verschillende meisjes maakten van de gelegenheid gebruik om op die middag te gaan biechten.

Men mocht op zondagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur bezoek ontvangen.

Ieder meisje mocht om de veertien dagen in bad. Dat werd toen ervaren als een luxe. Daarvoor kreeg je een half uur de tijd. Bij dit half uur zat ook inbegrepen het keurig schoonmaken van het bad voor de volgende; dus zoveel tijd had je ook weer niet.

Het vuile wasgoed kon je dan in een grote kist, die in verschillende vakken was verdeeld, deponeren. Een week later kreeg je op zaterdagmorgen een teiltje met warm water waar je je dan helemaal mee kon wassen. Op de andere dagen wisten de meisjes zich met koud water.

Kledingvoorschriften.

De leerlingen van het pensionaat droegen een verplicht uniform.

Door de week mochten de meisjes jurken, rokken, blouses en truien naar eigen smaak dragen, als het maar netjes en degelijk was. Daaroverheen droeg ieder een zwarte schort. Verder zwarte kousen en zwarte schoenen. En in de kapel een zwarte baret op het hoofd.

's Zondags droeg een pensionaire een zwarte jurk met lange mouwen en een wit kraagje. Donkerblauw mocht ook. Natuurlijk zwarte kousen en schoenen.

In de winter een zwart hoedje, 's zomers een witte met zwart lint.

Regels en gewoontes

" Het was een strenge school met discipline "zegt één van de pensionaires jaren later. Terwijl een ander vindt, dat het een mooie tijd is geweest; een absoluut fijne school, heel soepel en relaxed.

Natuurlijk golden er regels. Als je die overtrad, liep je de kans dat het werd genoteerd als minpunt in een klein boekje dat elke zuster scheen te bezitten.

Je moest niet teveel van deze punten hebben want elke maand werd er een gedragskaart naar huis gestuurd.

Deze kaarten konden vier kleuren hebben: bij goud was je een braaf meisje, bij zilver was het gedrag ook nog wel goed, een rode kaart betekende dat er nogal wat aan mankeerde en een zwarte kaart kon betekenen dat er binnenkort een verwijdering van school ging volgen.

Er werd ook onderwijs gegeven in wellevendheid.

Daarin werd geleerd hoe je je in gezelschap van anderen moest gedragen; hoe je gasten moest ontvangen en wat je diende te doen en te laten als je een bezoek aflegde.

In die tijd was het heel gewoon dat elk katholiek meisje lid was van de Maria Congregatie. Je werd aangenomen nadat je plechtig een belofte had afgelegd dat je je leven lang alles zou volbrengen wat men van je vroeg. Je kreeg dan een blauw lint met een medaille omgehangen.

Omdat er in die tijd een lichte verandering in de manier van kleden begon te komen, er kwamen kniekousen en sokjes, de mouwen werden korter en de onderbroekjes kleiner, waren er meisjes op het pensionaat, die zich even bedachten en niet toetraden tot de Congregatie. Dat werd hen niet in dank afgenomen.

Het was in die jaren ook gewoon dat de post die de pensionaires ontvingen mocht worden gecontroleerd. Brieven die ze zelf schreven naar familie of kennissen konden elke zondagmorgen tussen 11.00 en 12.00 uur in een open enveloppe worden ingeleverd bij de zuster. Het schooljaar werd afgesloten met een tweedaagse retraite. Deze werd door een pater gegeven.

De externen

In mei 1944 ging Marie Braam met haar zus 's morgens om 7.00 uur fietsend (zo'n oud ding met oorlogsbanden; zonder binnenband) vanuit Netterden op weg naar de huishoudschool in Silvolde. In Gendringen werd de fiets gestald en ging de reis verder met de tram.

In de tram zaten ze 2^e of 3^e klas want de 1^e was gereserveerd voor Rijksduitsers en N.S.B.-ers. Mooi op tijd kwamen ze dan in Silvolde aan voor de schoolmis van 8.00 uur. Om 9.00 uur begonnen de lessen.

Zr. Jacqueline, de directrice, gaf kookles op twee grote fornuizen met warmwaterreservoirs. Deze fornuizen werden gestookt op kolen, soms op hout. Daarnaast gebruikte ze één elektrisch fornuis. Aan het begin van de les zocht iedere leerling op een schap vol met potjes en pannetjes zijn kleur. Alle leerlingen gingen daarna om twee grote houten tafels staan om eerst de uitleg te horen en daarna begon het koken.

Het eten dat gekookt werd, was voor de meisjes van het internaat en de zusters.

In de theorie-les vertelde Zr. Jérôme over warenkennis; van welk materiaal de voorwerpen waren gemaakt en hoe te gebruiken. In de praktijk-les leerde men het wassen en drogen, teilen schuren met zand en azijn en het zemen van ramen.

Naast het koper en zilver poetsen werd er ook geleerd hoe je vloeren moest inboenen met was en daarna uitklossen.

Voor het strijken ging je naar het strijklokaal. Hierin stond een soort moederkachel met daarop circa 15 kleine strijkijzers. Er was één electrisch strijkijzer. In dezelfde les moesten andere leerlingen was mangelen of was opvouwen; dit ging volgens een maatplankje. Alles werd keurig gecontroleerd.

Zr. Eduarda en Zr. Zegens gaven de naailessen.

In het eerste jaar leerde je het naaien van slopen, ondergoed, nachtgoed en handwerk. Daarnaast de theorie en de samenstelling van de stoffen. Verder patronen tekenen en kleuren.

In het tweede jaar leerde je het kostuumnaaien; hierbij kwamen blouses, rokken en jurken aan de beurt. Later deed je examen in linnen- en kostuumnaaien.

Vanwege de oorlog werd alles genaaid van papier. Het zag er wel mooi uit, maar het was moeilijk te maken. Pastoor Ahsmann, die de godsdienstlessen gaf en daarin over de bijbel vertelde, nam de leerlingen graag mee naar de kerk om daar te vertellen over het interieur, de symbolen en in de sacristie over het vaatwerk en de gewaden.

De pauzes bracht je door op de binnenplaats omringd door de drie muren van het klooster, het internaat en de meisjesschool. Daar was ook een toilet voor de externen.

Na de diplomering werd de opleiding afgesloten met een cursus voorlichting op het volle leven.

In de herinneringen van Annie Raben leven nog de jaren op de bewaarschool met die spannende Sinterklaas- en Kersttijd. Een bijzondere, mooie ervaring was het mee mogen lopen als bruidje in de Sacramentsprocessie. Met respect denkt ze terug aan Zr. Silvestrina. Een grote persoonlijkheid.

Theo Tangelder was zes jaar misdienaar op het klooster. Hij leerde van Zr. Leonella, de kosteres, hoe je het latijn moest lezen.

Misdienaars, die met Kerst in de nachtmis dienden, bleven in de kerstnacht slapen op het klooster. Dit uit veiligheidsoverwegingen en ook om te zorgen dat ze op tijd waren. De nachtmis begon om 24.00 uur. Aan het begin van de dienst mocht een misdienaar op een kussen het beeldje van het kind uit de kribbe de kapel binnendragen. Met dankbaarheid kijkt hij op die tijd terug.

Geraadpleegde bronnen:

- Verslag M. Leemreise
- Geluids-opname 26-02-2003

Naamlijst voor den Telefoondienst

Uitgegeven door het Hoofdbestuur der
Posterijen en Telegrafie,
januari 1915

SILVOLDE (Hulptelefoonkantoor)

Diensturen: Werkdagen: van 8.-- vm. tot 1.-- nm., van 2.-- nm. tot 3.30 nm., van 6.-- nm. tot 7.30 nm. Zon- en Feestdagen: van 8.-- vm. tot 9.-- vm., van 1.-- nm. tot 2.-- nm.

Eene openbare spreekcel is gevestigd in het Hulptelegraafkantoor.

- 2 Coöp. Stoomzuivelfabr. "de Eendracht"
- 3 Kaak, Th., Hôtel-Café-Rest. en assuradeur
- 1 Kemperman, G.B., Eikenhouthandel, Stoomhoutzagerij "de Volharding"
- 4 Kunst, M., Electr. Lederwarenfabr.

<http://www.de-wit.net/bronnen/tel1915/>

DE RABELINGSTRAAT

Door : Erik Kunst

Fietsend van Silvolde naar Varsseveld via de Rabelingstraat kom je aan de rechterkant bij de ingang van een pad lopend naar een boerderij het op planken geschilderde opschrift "Nieuw Rabeling "tegen. Een boerderij waarnaar de straat vernoemd is. Het opschrift "Nieuw Rabeling "doet vermoeden dat er ook een "Rabeling"of "Oud Rabeling "geweest zou moeten zijn, en lag dat dan daar, op die plaats, of in de directe omgeving? Dat zijn zo van die vragen die dan bij je opkomen, dus de auto gepakt en op bezoek bij onze gemeentearchivaris, de heer Dorrestijn.

Waarschijnlijk is al in de 12^e en begin 13^e eeuw de bevolkingsgroei van het dorp Silvolde begonnen. Volgens onderzoek van de heer H.L.J.Kolks, oud plaatsgenoot en Silvolde kenner bij uitstek, moet Silvolde in die tijd ongeveer 120 inwoners geteld hebben die gelijk te stellen zijn met ongeveer tien boerderijen, want anders dan een agrarische bevolking heeft Silvolde in de eerste eeuwen niet gekend. De boeren brachten grond in cultuur voor eigen levensbehoefte, voor ruil, voor pacht als later ook voor verkoop op de markt. Weiland was er nauwelijks, het vee graasde op de zogenaamde inslag, oorspronkelijk het vrije 'niemandsland'. Om de hoeve lagen voor algemeen gebruik de markegronden, heide en bossen, woeste grond maar onmisbaar, er werden varkens en schapen gehoed, met eikels gemest, hout en bomen gehakt. Het gebied vanaf Hommeling tot en met Belterman is op de kern van Silvolde na het oudst ontgonnen gebied. Niet verwonderlijk want het is grond die iets hoger 'dus droger' ligt dan de rest van de gronden rond de Silvoldse Berg. Van dit gebied werd reeds zeer vroeg het gebied tussen de Rabelingstraat, de Bievinkstraat en de Heidendijk in cultuur gebracht. In en rond dit gebied liggen de boerderijen Roomen, Rabeling, Leyen (vroeger Huebinck geheten), Vernholt, Withagt, Groot-en Klein Hartsheuvel , Bievink en Kempen.

We weten uit een testament van Steven van Wisch uit 1317 dat hij goederen in Silvolde bezat en de heer Kolks vermoedt dat deze grond rond dat gebied lagen. In een zogenoemde 'gewaardenlijst' van het kloosterarchief van Bethlehem komt de naam voor van een boerderij genaamd 'Up den Derppe'. Nu bestaat er een oorkonde uit 1259 waarop voor het eerst sprake zou zijn van de parochie Silvolde. Deze oorkonde gaat over een boerderij 'Supra Dorpe', wat meestal vertaald wordt als 'Bovendorp'. Echter boven op de Silvoldse Bult is nooit een hoeve gevonden, daarvoor was er geen plaats alsook was daar enkel wilde grond. Het klooster Bethlehem vertaald de hoeve Supra Dorpe met 'Up den Derpe' welke zou moeten liggen tussen Belterman en Sluiter op de splitsing van ongeveer Rabelingstraat en de Bievinkstraat. Niet veel later en ook nu nog heet die plaats 'Weghorst' (de boerderij waar vroeger Obbink woonde, Berkenlaan nr 51). Bovendorp moet dus niet boven op de Silvoldse Berg gezocht worden, maar er net vòòr, de boerderij ligt boven het dorp Silvolde zoals de oude 'Achterklep' achter Silvolde lag, er is met de zon meegedraaid. In 1372 wordt in het archief te Zutphen over een Johan Raboldynck geschreven, die "wastinge in den hof te Silvolde" is. Hij is dus verplicht tot levering van 'was' aan de geestelijke stiftten. De naam Rabolding is een variant van Radbald (Radboud) de naam van een Friese koning uit de achtste eeuw. In 1421 wordt er een boerderij bij Wisch genoemd die de naam 'Raboldynck' draagt en bezit is van Schuilenburg. Omstreeks 1650 wordt te Silvolde het goed Rabelink genoemd. Omstreeks 1740 worden de gronden bebouwd door een zekere Wolter Rabelink, het is gebruikelijk dat de bewoners naar de naam van de hoeve genoemd worden. Van de inkomsten en uitgaven wordt vermeld dat hij als pacht onder andere jaarlijks twee binnendiensten en een buitendienst met wagen en paarden moest verrichten het ene jaar voor de graaf van Bergh en het andere jaar voor de Markgrave van Brandenburg, heer van Wisch. Een tiende van de opbrengst was voor de rekenkamer (van Gelderland) alsook een tiende van het vee (bloedigen Thientd) was verschuldigd aan beide heren.

De hoeve 'Rabelink' omvatte ongeveer 25 hectare. Een zekere Derk Jan Weening (1836-1929), nazaat uit een Silvoldse familie, maar naar Herwen en Aerdt vertrokken en gehuwd met Johanna Kraaienbrink, koopt op 14 september 1876 de bouwplaats Rabelink van Maria Catharina Borggreven, weduwe van Derk Hendrik Roes voor de prijs van f 18.500,=, welk bedrag hij op 22-02-1878 betaalt. Het heimwee naar ons dorp zal hem wel parten gespeeld hebben. Op een steenworp afstand van 'Rabelink' wordt door deze Derk Jan, voor zijn zoon Theodoor Gerrit Weening (1872-1966), een nieuwe boerderij gebouwd. Deze Theodoor Gerrit trouwde op 25 augustus 1898 met Everdina Seinhorst (1874-1962). 1898 was het jaar waarin de bouw gereed kwam en zodoende waren zij de eerste bewoners van 'Nieuw Rabelink' welke omvang had van 7,5 hectare waar later nog 1,5 hectare aan toegevoegd werd. Door aantekeningen van Theodoor weten wij dat de bouw van de boerderij f 2868,37 gekost heeft.

Geraadpleegde bron:
Gemeente archief Wisch,
Boek "Met het oog op Silvolde "
"Nieuw Rabelink" door Theo Weening Ede.

Dit artikel is in maart 2000 gepubliceerd in
'Ondernemerskrant Silvolde'

RUND- EN VARKENSSLAGERIJ
H. J. TH. LEFERINK
MARKTSTRAAT
SILVOLDE.

===== Specialiteit in: =====
fijne Vleeschwaren en Worstsoorten.

Boerderij **BEESTERBOER**

Door Maria Verheij

Beester- of Beestenboer, Beesthuis, wordt al in 1348 genoemd en bestaat waarschijnlijk nog langer.

Het is bezit geweest van heerlijkheid van Wisch, van de abdis van Vreden en zeer lange tijd een pachtboerderij geweest van Huis Bergh (in periode van 1640-1650 in ieder geval van Bergh, getuige een verpondingsregister) tot ca. 1870 toen Bergh de eigendommen verkocht aan de pachtboeren, en tussendoor ook nog een korte tijd van huis Anholt.

De boerderij is vroeger een hallehuis geweest en sinds zeker 150 jaar een KRUKHUIS. Wanneer het huis precies gebouwd is heb ik nog niet kunnen achterhalen, maar zeker voor 1800. De oudste gebinddelen in de boerderij stammen uit de periode van 1450-1500!!!! De boerderij is nog rietgedekt, wat bij ons in de omgeving niet meer voorkomt. Het is een zeer groot huis waar vroeger al heel wat knechten en meiden hebben gewerkt.

In de oorlogstijd hebben heel wat evacuees uit de Ooypolder er gebivakkeerd, er is zelfs een baby geboren die 3 jaar geleden voor het eerst het huis kwam opzoeken.

Er hebben generaties lang families opgewoond die ter of te Beest heetten. In 1815 is de laste dochter ter Beest, Gerretjen ten Beest 20 jaar, getrouwd met de eerste Heebink,

Lambertus, 27 jaar, geboren in Varsseveld. Begin 1900 hebben twee zonen Heebink beiden een boerderij gebouwd op het grondstuk van de Beestenboer, op nr. 9 en nr. 13. Op beide huizen wonen nu nog steeds nazaten van de Heebink-familie.

Vanaf 1815 tot 1990 hebben hier meerdere generaties Heebink op gewoond. Carel Heebink stopte toen met boeren en de boerderij is gesplitst, 5 jaar lang heeft de fam. Willink hierop gewoond, en nu sinds 7 jaar de fam. Verheij, en de grond en stallen zijn verkocht aan een nicht op huisnr. 13. In september 2003 komen de schuren en een deel van de grond weer in bezit van ons.

Wij proberen de boerderij in oude stijl te houden en te herstellen, de deel is nog compleet aanwezig. In 2002 is er een kapschuur gebouwd van oude bouwmaterialen, er wordt weer een eenroedige hooiberg geplaatst en in het najaar wordt het complete erf weer op oude wijze aangeplant.

Ik ben nog op zoek naar alles wat met onze boerderij te maken heeft, foto's, rekeningen, verhalen enz.

Boerderij Beesterboer, Rabelinkstraat 11, Silvolde
Tel. 123456 email; maria@verheijmetaal.nl

Een verhaal

Een oud verhaal vertelt van een man en een vrouw, die een ezel hadden. Ze waren nogal liefhebbers van drank en kwamen daarom niet vooruit in de wereld. Bovendien was veel drank niet goed voor een mens. Toen de dominee eens een keer geprekeerd had over de zonde van de dronkenschap, kwamen ze daarover aan het denken. Ze beloofden voortaan niet meer te drinken. Met één uitzondering. Als ze iets verkocht hadden, moest met de koper toch iets gebruikt worden. Dat was "old gebroek". Dat ging een tijdlang goed. Op een gegeven dag echter kregen ze zo'n trek in een glaasje, dat de man tegen zijn vrouw zei: "Vrouw, als jij nou de ezel eens van mij koopt. Dan kunnen we er één nemen op de verkoop". Dat vond de vrouw een goed idee. Ze werden het eens over de prijs en de drank ter gelegenheid van die verkoop smaakte heel lekker. Zo lekker, dat de man de volgende dag tegen zijn vrouw zei: "Vrouw, ik wil de ezel van jou terugkopen". Na enig handelen kocht hij de ezel terug en zo ging het alle dagen. Zonder hun belofte te breken, konden ze weer vrijuit drinken.

Internet bij stamboomonderzoek

Door: André Tangelder

Voor genealogen is het internet een belangrijk hulpmiddel geworden voor het uitzoeken van de stamboom. Internet wordt bijvoorbeeld gebruikt om onderzoek te doen, onderzoekresultaten of bronbewerkingen te publiceren, archiefbezoek voor te bereiden of gegevens uit te wisselen met andere genealogen in binnen- en buitenland.

De website 'Digitale bronbewerkingen Nederland en België' <http://www.geneaknowhow.net> is een onmisbaar hulpmiddel om te weten welke bronnen er voor online onderzoek beschikbaar zijn.

Een ander handig startpunt voor online onderzoek is Archiefnet <http://www.archiefnet.nl>. Hier zijn links te vinden naar websites van alle archieven in Nederland en Vlaanderen en naar de belangrijkste archieven in het buitenland.

Voor het vinden van publicaties van andere genealogen kan gebruik worden gemaakt van een zoekmachine zoals Google <http://www.google.nl>. Na het intypen van de gezochte woorden zoekt Google alle pagina's waarop al die woorden voorkomen. Om gericht te zoeken kunnen meerdere woorden worden gecombineerd door ze achter elkaar in te typen, gescheiden door spaties of komma's. Voorbeelden van handige combinaties zijn twee achternamen van een echtpaar, een achternaam met de woonplaats, of een achternaam met een bijzondere voornaam.

Dan is er GenLias <http://www.genlias.nl> dit is een landelijke database met gegevens voor stamboomonderzoek. Het is een gezamenlijk initiatief van het Nationaal Archief en de regionale historische centra in de provinciehoofdsteden. Het is dus zeker geen database van bestanden die alleen bij het Nationaal Archief te vinden zijn.

In GenLias zijn gegevens van de burgerlijke stand te vinden: de registratie van geboorte, huwelijk en overlijden. De Burgerlijke Stand bestaat in Nederland

vanaf 1811, in Limburg al wat langer. GenLias bevat de gegevens van een groot deel van deze akten. Niet alle Nederlandse gemeentes zijn er echter al in opgenomen. Sommige provincies ontbreken in zijn geheel, bijvoorbeeld Zuid-Holland.

In de database zijn daarnaast in beperkte mate gegevens beschikbaar uit de DTB's (Dooop-, Trouw- en Begraafboeken) van vóór 1811 en uit de Memories van Successie uit de negentiende eeuw.

Op de Genlias pagina zelf kunt u een gedetailleerd overzicht opvragen welke gegevens er in de database aanwezig zijn. Kijkt u hiervoor in de rubriek "Wat zit in Genlias?".

Voor de liefhebbers van oude kadastrale kaarten is 'De Woonomgeving.nl Nederland zoals het was'

<http://www.dewoonomgeving.nl>

Voor een totaaloverzicht van de Nederlandse geschiedenis kunt u een bezoek brengen aan

<http://www.nationaalarchief.nl>

Voor de genealogen die in Gelderland actief zijn is

<http://www.gelderland-page.nl> een aanrader.

Mededelingen:

26 november 2003 Openbare bijeenkomst in de Mauritiuskerk. Bernard Dorrestijn vertelt over de parochies Silvolde en Varsseveld en de Bedrukte Moeder Gods van Varsseveld.

15 januari 2004 Soosavond bij 't Centrum; Leo Helmink laat verschillende oude pathefoons zien en horen en geeft er een toelichting bij.

11 februari 2004 Jaarvergadering met aansluitend een film uit 1965 over het dorp Silvolde en zijn bewoners. Voorzien van commentaar door Wim Veenhuizen. Dit vindt plaats bij 'Herberg Jan'.

De heemkundige vereniging "Old Sillevold"
dankt onderstaande bedrijven en organisaties
voor hun financiële ondersteuning.

AUTOBEDRIJF MAZDA TE KAAAT

AUTOMOBIELBEDRIJF TEN HAVE

BOUWBEDRIJF LANKVELD

HECOSYS COMPUTERS

INSTROMET

JAARTSVELD WEGENBOUW BV

LOVINK TERBORG

NOTARISKANTOOR MUIJSERS

RABOBANK GAANDEREN - SILVOLDE

WINKELHORST LEDERMODE

WOONCREATIE HANS VAN DEN HURK